

Türkiye Cümhuriyetile Estonya Hükûmeti arasında mün- akit ticaret ve seyrisefain muahedenamesinin tasdıkı hak- kında 1/713 numaralı kanun lâyihası ve Hariciye ve İktisat Encümenleri mazbataları

T. C.
BAŞVEKÂLET
Muamelât Müdürlüğü
Sayı 6/1795

27 - V - 1930

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Türkiye Cümhuriyeti ile Estonya Hükûmeti arasında mün'akit ticaret ve seyrisefain muahedenamesinin tasdıkı hakkında Hariciye Vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 26-V-930 tarihli içtimasında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte takdim olunmuştur.

Muktazasının ifasına ve neticesinin iş'arına müsaade buyrulmasını rica ederim efendim.

Başvekil
İsmet

Esbabı mucibe

Cümhuriyet Hükûmeti ile Estonya Hükûmeti salâhiyettar murahhasları arasında 16 Eylül 1929 tarihinde Ankarada imza edilmiş olan ticaret ve seyrisefain muahedenamesi, merbut kanun lâyihasile, Büyük Meclisin tetkik ve tasdikına arzediliyor.

Muahedename ikamet, ticaret ve seyrisefain ahkâmını şamil ve beynelmilel kabul edilmiş son muahedelere münasildir. Ahkâmı umumiyesi itibarile diğer dirğer Devletlerle aktettiğimiz emsali muahedelerin aynıdır.

Muahedeye merbut ayrıca konsolidasyon listeleri yoktur.

Hükûmetiniz, iki memleket arasındaki ticarî münasebetleri tanzim ve bunların inkişafını temin edecek olan bu vesikayı tasvip nazarlarınıza arzeyler.

Hariciye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Hariciye Encümeni
Karar No. 21
Esas No. 1/713

28 - V - 1930

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cümhuriyeti ile Estonya Hükûmeti arasında münakit ticaret ve Seyrisefain muahedenamesi hakkındaki kanun lâyihası ve esbabı mucibe mazbatası Encümenimizce tetkik ve işbu muahedenin mezkûr Hükûmetle akti sureti umumiyede tasvip edilmiş olmağla bermucibi

havale İktisat Encümenine verilmek üzere Yüksek Reisliğe takdim kılındı.

Ha. En. Rs. Erzincan <i>Saffet</i>	M. M. Siirt	Kâ. Edirne <i>Zeki Mesut</i>	Âza <i>Zekâi</i>	Âza <i>M. Nuri</i>	Âza <i>Münür</i>
--	----------------	------------------------------------	---------------------	-----------------------	---------------------

İktisat Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
İk. Encümeni
Karar № 32
Esas № 1/713

4-VI-1930

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cümhuriyeti ile Estonya Hükûmeti arasında 1929 senesi eylülünün on altıncı günü Ankarada akdedilen ticaret ve seyrisefain muahedenamesi hakkındaki kanun lâyihası ve merbutatı ile esbabı mucibesi ve Hariciye Encümeni mazbatası encümenimizce tetkik ve müzakere edildi.

En ziyade mazharı müsaade millet esası üzerine tanzim edilmiş olan ve diğer Devletlerle yapılan emsaline muvafık bulunan bu muahedename ile ona müteallik kanun lâyihasının encümenimizcede aynen kabulüne karar verilmiştir.

Yüksek Reisliğe takdim kılındı.

İk. En. Rs. Burdur <i>Mustafa Şeref</i>	M. M. Mardin <i>Ali Rıza</i>	Kâ. Zonguldak <i>Hüsnü Ziya</i>	Âza Konya <i>A. Hamdi</i>	Âza İstanbul <i>Hüseyin</i>	Âza Çorum <i>Ziya</i>	Âza Manisa <i>Yaşar</i>
Âza Adana <i>Zamir</i>	Âza İzmir <i>Hüseyin</i>	Âza Trabzon <i>Daniş</i>	Âza <i>M. Rahmi</i>	Âza <i>Tahsin</i>		

Hükûmetin teklifi

Türkiye Cümhuriyeti ile Estonya Hükûmeti arasında münakit ticaret ve Seyrisefain muahedenamesinin tasdikına mütedair kanun lâyihası

MADDE 1 — Türkiye Cümhuriyeti ile Estonya Hükûmeti arasında 1929 senesi eylülünün on altıncı günü Ankarada akit ve imza edilen ticaret ve seyrisefain muahedenamesi kabul ve tasdik edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3 — Bu Kanunun ahkâmını icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

26 - V - 1930

Bş. V. <i>İsmet</i>	Ad. V. <i>M. Esat</i>	M. M. V. <i>M. Abdülhalık</i>	Da. V. <i>Ş. Kaya</i>	Ha. V. <i>Dr. T. Rüştü</i>	Ma. V. <i>Ş. Saracoğlu</i>	Mf. V. <i>Cemal Hüsnü</i>
Na. V. <i>Recep</i>	İk. V. <i>Şakir</i>	S. İ. M. V. <i>Dr. Refik</i>				

Türkiye ile Estonya arasında ticaret ve seyrisefain muahedenamesi

Bir taraftan

Türkiye

Diğer taraftan

Estonya

İki memleket arasında teyemmünen mevcut dostluk rabitalarını kuvvetlendirmek, iki memlekette tebaalarının ikamet şartlarını tanzim etmek ve ticarî münasebetlerini tevsi eylemek arzusunda olduklarından, bu bapta bir muahede aktine karar vermişler ve murahhasları olmak üzere:

Türkiye Reiscümhuru Hazretleri:

Diyarbakir Meb'usu, Sabık Vekil, Büyük Elçi Zekâi, Hariciye Vekâleti Müsteşarı, Orta Elçi Menemenli Numan Rifat Beyefendileri;

Estonya Reiscümhuru Hazretleri:

Estonya Cümhuriyeti Murahhası, Esbak Nazır, Müsyü Ernest C. Weberman'ı tayin etmişlerdir.

Müşarünileyhler, usulüne muvafık ve muteber görülen salâhiyetnamelerini teati ettikten sonra aşağıdaki ahkâmı kararlaştırmışlardır:

Birinci fasıl

İkamet

Madde — 1

Yüksek Âkit taraflardan her birinin tebaaları, diğerinin ülkesinde, orada mer'i kanunlar ve nizamlar mahfuz kalmak kaydile, yerleşmek ve oturmak, gitmek, gelmek ve serbestçe seyrüsefer etmek hakkını haiz olacaklardır.

Yüksek Âkit taraflardan her biri muhacerete, kezalik ülkesine girmeği ve orada oturmağı umumî emniyet ve intizam mülâhazalarile ferdî tedabir ile menetmek hakkına müteallik hususatta serbestîi harekâtını tamamen muhafaza eder.

Yerleşmek ve oturmak dolayısıyla tediyesi muktazi herhangi mükellefiyet hususunda iki Yüksek tarafın tebaaları en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesinden müstefit olacaklardır.

Madde — 2

Yüksek Âkit taraflardan her birinin tebaaları, diğerinin ülkesinde müteakabil kanunî mevzuatta derpiş edilen ahval müstesna olmak üzere, her türlü menkul ve gayri menkul malları, en ziyade müsaadeye mazhar millet tebaalarile aynı şerait altında ve memleketin kanun ve nizamlarına uyarak ihraz, tasarruf ve ferağ etmek hakkını haiz olacaklardır.

Bunlar, aynı şerait altında, mezkûr malları satma, bağışlama, devir, evlenme konturatosu, vasiyet ve tevarüs tarikleriyle veya herhangi diğer vasıta ile serbestçe elden çıkarabileceklerdir.

Bunlar, yukarda zikredilen hallerin hiç birinde, mahallî tebaalar için vazolunmuş veya olunacak olanlardan başka veya daha ağır - her ne nam altında olursa olsun - mükellefiyet, resim veya vergilere tabi tutulmıyacaklardır.

Madde — 3

Yüksek Âkit taraflardan her birinin tebaaları, diğerinin ülkesinde, en ziyade müsaadeye mazhar millet tebaasile aynı şerait altında ve memleketin kanun ve nizamlarına uyarak, icrasarı mahallî tebaalara hasredilmemiş veya edilmeyecek olan her nevi san'at ve ticareti icra etmek ve herhangi hırfet ve mesleke sülûk eylemek hakkını haiz olacaklardır.*

4
Madde — 4

Yüksek Âkit taraflardan her birinin, tebaaları, diğerinin ülkesinde, şahısları, malları, hakları ve menfaatları itibarile, kezalik her nevi ticaret, san', at, hırfet veya meslekin icrası için, mahallî tebaalara tahmil edilebilecek olanlardan başka veya daha ağır mükellefiyet, resim veyahut bilâvasırta ve bilvasırta vergilere tabi tutulmıyacaklardır.

Bunların, memlekette mer'î kanunî ahkâm mahfuz kalmak kaydile, bilhassa mallarının satış bedelini ve mallarının kendilerini serbestçe ihraç etmelerine müsaade olunacak v bu hususta bunlar, ecnebi sıfatile, mahallî tebaaların tediyedeceklerinden daha ağır vergilere ve aidata tabi tutulmıyacaklardır.

Madde — 5

Yüksek Âkit taraflardan birinin tebaaları, diğerinin ülkesinde, orduda, bahriyede, hava kuvvetlerinde, veya millî muhafız ve milis kıtaatında her türlü askerî hizmetten, kezalik askerî hizmet yerine kaim olan her hangi mecburiyet veya mükellefiyetten muaf olacaklardır.

Bunlar ancak mahallî tebaalara kanunen tahmil edilecek mükellefiyetlere ve askerî istimvallere tabi tutulacaklardır.

Madde — 6

Yüksek Âkit taraflardan biri tebaalarının diğer taraf ülkesindeki malları ancak kanunen tanınan menafii umumiyeye iletilmesi ve adilâne tazminat mukabilinde müteakbil kanunî mevzuatta derpiş edilen usule tevfikân istimlâk edilebilecektir.

Madde — 7

Yüksek Âkit taraflardan her birinin tebaaları, diğerinin ülkesinde şahıslarının ve mallarının kanunî ve adli himayesine müteallik bütün hususatta mahallî tebaalara yapılan muamelenin aynından müstefit olacaklardır.

Binaberin bunlar, iki taraf arasında ileride aktedilecek hususî bir itilâfname ile tanzim olununcaya kadar mahallî mevzuatı kanuniyeye tabi bulunacak olan muhakeme masarifini müemmin kefalet akçesile meccanî muzaheretü adliye hususlarına müteallik ahkâm mahfuz kalmak kaydile, mahkemelere serbestçe ve kolayca müracaat ve mahallî tebaalarla aynı şerait altında dava ikame ve defedebilecektir.

Madde — 8

Merkezleri Yüksek Âkit taraflardan birinin ülkesinde bulunan ve orada bu memleketin kanunlarına tevfikân teşekkül etmiş olan anonim şirketler, kooperatifler ve - sınaî, malî şirketler ve müraselaat, nakliyat ve sigorta kompanyaları dahil olmak üzere - sair ticarî şirketler, diğer taraf ülkesinde kanunî tanınacak ve bu ülkede gerek müddei, gerek müddeaaaleyh sıfatile mahkemelere müracaat edebileceklerdir.

Mezkûr şirketlerin diğer Yüksek Âkit tarafın ülkesinde ticaret veya sanatlarını icraya kabulleri, kabul harçları ve sair mükellefiyetleri hususunda dahi, bu ülkede mer'î veya mer'iyete girecek olan kavanin ve evamire tabi olmalarına muallak olacaktır.

Mezkûr şirketlere, mümasil millî şirketlerden daha ağır - namı veya nevi ne olursa olsun - vergiler, harçlar ve mükellefiyetler tarholunamıyacaktır.

Bu şirketler, en ziyade müsaadeye mazhar millet şirketleriyle aynı şerait altında ve memleketin kanunlarına uyarak, her türlü menkul malları, kezalik şirketin işlemesi için lâzım olan gayri-menkul malları ihraç edebileceklerdir; bu son takdirde ihrazın şirketin gayesini teşkil etmemesi mukarrerdir.

Yüksek Âkit taraflardan birinin bu tarafın memleketinde mütemekkin şirketler, kooperatifler, diğer tarafın memleketinde, vergi tarholunan memlekette bulunan sermayelerinden başka sermaye ne de başka bir yerden aldıkları irat üzerinden vergiye tabi tutulmıyacaklardır.

Madde — 10

Yüksek Âkit taraflardan hiç birinin, kendi tebaaları, şirketleri, kooperatifleri lehine, kendisinin diğer Yüksek Âkit taraf tebaalarına, şirketlerine, kooperatiflerine bahşettiği haklardan başkalarını veya daha vasilerini mutalebe etmek için bu fasılda zikredilen en ziyade müsaadeye mazhar millet şartından mütevellit menfaati dermeyan edememesi mukarrerdir.

İkinci fasıl

Ticaret ve seyrisefain

Madde — 11

Menşei iki memlekettten biri olan arzî veya sınaî müstahsallar, mıntakavî tesmiyeleri ne olursa olsun, diğer memlekete ithal olundukları zaman üçüncü bir memleketin mümasil müstahsallarına bahşedilenlerden daha yüksek resimlere, emsale, harçlara veya herhangi diğer aidata tabi tutulmıyacaklardır.

Yüksek Âkit taraflardan birinin ülkesinden diğerinin ülkesine ihraç edilen arzî ve sınaî müstahsalların ihracatı üzerinden istifa edilen resimler ve sair aidata müteallik hususlarda da aynı muamele cari olacaktır.

Üçüncü bir memleketle müsavat üzere muamele görmek teminatı, ithalât ve ihracat resimlerinin cibayeti tarzına, emtianın gümrük antrepolarına konulmasına, gümrük aidatına ve usullerine, ithal ve ihraç olunan veya transit suretile geçen eşyanın gümrüğe kabul ve gümrükten sevkine ait muamelâta da şamildir.

Madde — 12

Yüksek Âkit taraflardan birinin arzî veya sınaî müstahsalları bir veya müteaddit üçüncü memleketin ülkelerinden transit edilerek diğerinin ülkesine ithal olundukları zaman menşe memleketinden doğrudan doğruya ithal edildikleri vakit tabi olacakları resim ve harçlardan başkalarına veya daha yükseklerine tabi tutulmıyacaklardır.

Madde — 13

Âkit taraflardan birinin diğerinin ülkesine ithal edilen arzî veya sınaî müstahsalları, orada, herhangi nam altında olursa olsun, dahilî resimler hususunda, üçüncü bir memleketin mümasil müstahsallarına bahşedilen muamelenin ayninden müstefit olacaklardır.

Madde — 14

Yüsek Âkit taraflar yukarıdaki hükümlerin menfaatını menşeleri müteakbil memleketleri olan müstahsallara hasretmek üzere, ülkelerine ithal edilen müstahsallara ve emtiaya, bunların mezkûr memleketin arzî veya sınaî müstahsallarından olduğunu veya orada uğramış olduğu tahavvülât dolayısıyla öyle telâkki edilmesi icap ettiğini mübeyyin bir menşe şahadetnamesi terfikını istiyebileceklerdir.

Menşe şahadetnameleri gerek İktisat, Ticaret veya Ziraat Nezaretleri, gerek mürsilin men-

süp olduğu ticaret odası, gerekse mürselünileyh memleketçe kabul edilmiş olan her hangi bir inakam veya heyet tarafından verilecektir.

Yüksek Âkit taraflardan her biri, mütekabilen, menşe şehadetnamelerinin kendi siyasî veya konsolosluk mümessili tarafından tasdik edilmesini talep etmek hakkına malik olacaktır.

Posta paketleri, mürselünileyh memleketçe ticarî mahiyeti haiz irsalâttan addedilmedikleri takdirde menşe şehadetnamesine tabi tutulmıyacaklardır.

Madde — 15

Yüksek Âkit tarafların ülkeleri arasında ticaret ve seyrisefain mütekabilen serbest olacaktır. Binaberin iki Yüksek Âkit tarafın biri canibinde menşei veya sevkolonacağı yer diğer tarafın ülkesi olan her hangi emtianın ithal yahut ihraç veya transitine müteallik hiç bir memnuiyet veya takyit, geldiği veya sevkolonacağı yer her hangi diğer bir memleket olan - eğer varsa - mümasil emtiaya aynı şerait altında tatbik olunmadıkça, ipka ve ihdas edilmeyecektir.

Mamafih aynı şeraitte bulunan eenebi memleketler arasında indî surette farklı muamele ihdası vasıtası olacak şekilde tatbik edilmemek şartile aşağıdaki nevilere ithal veya ihraç memnuiyet veya takyitlerinin menedilmiş bulunmadığını tanıtmakta Yüksek Âkit taraflar mutabıktırlar:

- 1 - Âmmenin emniyetine müteallik memnuiyet veya takyitler;
- 2 - Ahlâk veya insaniyet düşünceleri dolayısıyla isdar edilen memnuiyet veya takyitler;
- 3 - Silâh, mühimmat ve harp levazımı ithaline müteallik memnuiyet veya takyitler;
- 4 - Âmmenin sıhhatını vikaye ve yahut hayvan veya nebatların hastalık, haşere ve muzır tufeylilerden himayesini temin maksadile isdar edilen memnuiyet veya takyitler;
- 5 - Bediî, tarihî ve atik âsara ait millî mamelekin muhafazasını istihdaf eden ihraç memnuiyet veya takyitleri;
- 6 - Altına, gümüşe, nakte, naktî evrak ve esham ve tahvilâta kabili tatbik memnuiyet veya takyitler;

7 - Millî mümasil müstahsalların istihsali, ticareti, nakli ve istihlâki hususlarında memleket dahilinde müesses usulün eenebi müstahsallarına teşmili gayesine matuf memnuiyet veya takyitler;

8 — Memleket dahilinde, istihsâl veya ticaret hususlarında Devlet inhisarına veya Devletin mürakabesi altında iera olunan inhisara tabi tutulan veya tutulacak olan müstahsallara tatbik edilen memnuiyet veya takyitler;

Şurası mukarrerdur ki Yüksek Âkit taraflar alenî veya gizli primler ve naktî yardımlara veya her hangi diğer bir suretle tergip edilen müstahsallara memnuiyet veya takyitler tatbik etmek hakkına malik olacaklardır.

z

Madde — 16

Yüksek Âkit taraflar insanlara, yolcu ağırlıklarına, emtiaya ve her nevi eşyaya, irsalâta, gemilere, vapurlara, arabalara ve vagonlara veya diğer nakliye vasıtalarına, beynelmilel transite en müsait yollar üzerinde, mütekabilen transit bahşetmeği bu hususta birbirlerine en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesi temin ederek taahhüt ederler.

Yüksek Âkit taraflardan birinin gümrük hudutları dahilindeki araziye kateden her nevi emtia - muhafaza, istatistik, resim ve harçları ve sair idarî mükellefiyetler müstesna olmak üzere - herhangi gümrük resminden ve sair mükellefiyetlerden mütekabilen muaf olacaklardır.

Bu maddenin ahkâmı zurufu tebdil edilerek veya edilmeyerek ektarma edilmiş veya ambara konulmuş olan transit emtiaya tatbik olunur.

Maamafih şurası mukarrerdur ki bu emtianıntransiti, bunların memlekete girmesini menetmek için müteabil gümrük kanunlarına tevfikân temin edilecektir.

Yüksek Âkit taraflardan hiç biri ülkesine duhulleri memnâ bulunacak olan yolcuların transitini temin etmekle mükellef olmayacaktır.

Emtianın transiti:

a : Âmmenin ve Devletin emniyetine müteallik esbap ilcasile,

b : Sihhî esbap dolayısıyla veya hayvan ve nebat hastalıklarına karşı tedbiri ihtiyarî olmak üzere menedilebilecektir.

Yüksek Âkit taraflar, ülkelerinde Devlet inhisarına mevzu teşkil eden emtianın oralarda hakikaten transit halinde olup olmadığını kat'iyen tayin etmek için icap eden ihtiyat tedbirlerini almak hakkına malik olacaklardır.

Madde — 17

İki Yüksek Âkit taraf mütekabil demiryollarında, nakliye ücretine ve tarzlarna , teslim şartlarına ve umumî harç ve resimlere müteallik hususlarda kendi ülkelerinde birbirlerine mütekabilen en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesi temin ederler.

Madde — 18

Yüksek Âkit taraflardan birinin sancığını taşıyıp, hamulesiz veya hamuleli olarak, diğer tarafın sularına veya limanlarına girecek veya oralardan çıkacak olan gemi ve vapurlar, oralarda - hareket ettikleri veya gideceyleri yer neresi olursa olsun - millî sefaine yapılan muamelenin aynından her hususta müstefit olacaklar ve millî sefaine tahmil edilen veya edilebilecek olanlardan başka veya daha yüksek Devlet, vilâyetler, nahiyeler, veya Hükûmetin müsaade ettiği herhangi bir teşekkül nam ve hesabına istifaya olunan - ne unvan altında olursa olsun - hiç bir resim ve mükellefiyete tabi tutulmıyacak .

Madde — 19

Hamuleler, geldikleri ve sevkolunacakları yer neresi olursa olsun, millî sancak altında ithal veya ihraç edilmiş oldukları takdirde tabi olacakları resim ve mükellefiyetlerden başkasına ve daha ağırlıma tabi tutulmıyacaklar ve aynı takdirde görecekları muameleden başkasına hedef olmıyacaklardır; aynıle yolcuları ve bunların ağırlıkları millî sancak altında seyahat ediyorlarmış gibi muamele göreceklardır.

Madde — 20

18 ve 19 uncu maddeler ahkâmı aşağıdaki hususata şamil değildir.

1 - Yüksek Âkit taraflardan her birinin ülkesinde mer'î veya mer'iyete konacak kanunlarla tanzim edilmekte devam edecek olan kabotaja;

2 - Millî ticareti bahriyeye bahşedilmiş veya edilebilecek olan naktî yardım şekillerindeki tergiplere, Devletin emaneten veya biliştirak işlettiği kendi gemilerine bahşettiği menfaatlere, bahrîspor şirketlerine verilen imtiyazlara;

3 - Yüksek Âkit tarafların kara sularında fok balığı saydı dahil olmak üzere sayıt ıcrasına; millî sayıt istihsalâtına, iki memleketin birinde veya diğerinde, tanınmış veya tanınabilecek olan hususî müsaadata;

4 - Limanların, açık demirleme mahallerinin ve sığ sahillerin bahrî hizmetlerinin ifasına; kezalik iç sularda seyrüsefere; kılağuzluk ve cer, bahrî yardım ve tahlisiye ıcrasına - bu ameliyelerin iki taraf kara sularında, ve Türkiye için, Marmara denizinde, icra edilmeleri takdirinde.

Madde — 21

Vapur ve gemilerin tabiiyeti, bu hususta, mütekabil Devletlerin salâhiyettar makamları tarafından, her memleketin kanun ve nizamlarına tevfikân verilmiş olan vesika ve şehadetnameler müncebince her iki tarafça kabul edilecektir.

Yüksek Âkit taraflardan biri canibinden verilmiş hacmi istiabi şehadetnameleri ve bu hacmi

istiabiye müteallik diğer vesikalar iki Yüksek Âkit taraf arasında aktebilecek hususî tarzı tesviyelere tevfikân diğer tarafça tanınacaktır.

Madde — 22

Yüksek Âkit taraflardan birinin sancağını taşıyıp diğer tarafın bir limanına mahza orada eenebi bir semti maksut için hamulelerini ikmal etmek veya eenebi memleketten getirdikleri hamulelerinin bir kısmını tahliye eylemek maksadile giren gemi ve vapurlar, mütekabil Devletlerin kanun ve nizamlarına uyararak hamulelerinin diğer bir limana veya diğer bir memlekete mahsus olan kısmını - bu kısım için, millî sefain lehine tesbitedilmiş en aşağı miktar üzerinden ancak istifa edilebilecek olan nezaret resimlerinden başka hiç bir resim ve masarîf tediyesile müekellef olmasızın - gemi dahilinde muhafaza ve tekrar ihraç edebileceklerdir.

Madde — 23

Yüksek Âkit taraflardan birinin bir sefinesi diğerinin sularında batar, karaya oturur, bahri hasara uğrar veya mecburî tevakkufa düşer olursa, bu sefine ile hamulesi, mütekabil memlekelerin kanun ve nizamlarının mümasil ahvalde millî sefinelere bahşettiği müsaade ve muafiyetlerin aynından müstefit olacaktır. Kaptana ve mürettebata gerek kendileri gerek sefine ile hamulesi için, mahallî tebaalara yapılan nisbette muavenet ve muzaheret edilecektir.

Tahlisiye resmi hususunda tahlisin vuku bulunduğu memleketin kanunu tatbik olunacaktır.

Karaya oturmuş veya batmış bir gemiden kurtarılan emtia, dahilî istihlâke arz edilmiş olmadıkça, hiç bir gümrük resmine tabi tutulmayacaktır.

Madde — 24

Yüksek Âkit taraflardan her biri, kendi ülkesinde, diğer taraf emtiasını smâî mülkiyetin himayesine mütedair olup 2 Haziran 1911 de Vaşingtonda tadil edilmiş olan 20 Mart 1883 tarihli Paris beynelmîlî mukavelenamesinin ahkâmından müstefit etmeği taahhüt eyler.

Madde — 25

Bu muahedenamenin ahkâmı aşağıdaki hususlara tatbik edilmez:

- 1 - Yüksek Âkit taraflardan biri canibinden hemhudut devletlerle hudut ticaretinde bahşedilmiş veya ileride edilebilecek olan muamelelere;
- 2 - Bir gümrük ittihadından münbais hususî müsaadelere;
- 3 - Gümrük tarifesi hususunda ve alelittlak herhangi diğer ticarî hususatta, Türkiye ile 1923 senesinde Osmanlı İmparatorluğundan ayrılmış memleketler arasında mevcut veya tesis edilebilecek olan hususî menfaat ve müsaadelere;
- 4 - Estonya'nın Finlandiya, Letonya veya Litüanya'ya bahşettiği veya edebileceği menfaat veya müsaadelere.

Estonya'nın hususî gümrük mukaveleleri veya itilâfları ile Sosyalist Sovyetist Cumhuriyetler İttihadına bahşedebileceği imtiyazlara müteallik hususlara da mezkûr ahkâm tatbik edilmez.

Madde — 26

Bu muahedename tasdiknamelerin teatisi tarihinden bir ay sonra mer'iyete girecek ve bu tarihten itibaren üç sene müddetle mer'i kalacaktır. İki Yüksek Âkit taraftan biri bu tarihten bir sene evvel onu hükümden ıskat etmek niyetinde olduğunu tahrîren tebliğ etmezse muahede Yüksek Âkit taraflardan biri veya diğeri canibinden fesholunduğu günden itibaren bir sene münkazi oluncuya kadar vacibüttenfiz kalacaktır.

Bu muahedename tasdik edilecek ve tasdiknameleri sür'ati mümküne ile Ankara'da teati olunacaktır.

Yukarıdaki ahkâmı tasdik etmek üzere yukarıda zikredilen murahhaslar bu muahedenameyi imzalamışlar ve mühürleriyle mühürlemişlerdir.

Ankara'da 16 eylül 1929 da, iki nüsha olarak tanzim edilmiştir.

Zekâî

M. Numan

E. Weberman

İmza protokolu

Bu muahedenamenin imzası esnasında Yüksek Âkit taraflar aşağıdaki ahkâmı kararlaştırmışlardır:

Birinci maddeye müteferriyan: Bu muahedenamenin üçüncü maddesinde ifade edilen en ziyade müsaadeye mazhar millet şartından mütevellit menfaatin 24 temmuz 1923 de Lozanda aktedilmiş olan ikamet mukavelenamesinin dördüncü maddesi mucibince Türkiye tarafından onu imzalayan Devletlere tanınmış olan hakkı müktesebe riayet olunması hususunda Estonya tebaaları lehine dermeyan edilemeyeceğini Estonya Cumhuriyeti Murahhası Hükûmeti namına beyan eder.

Onbirinci maddeye müteferriyan: On birinci madde ahkâmı mahfuz kalmak kaydile, bu muahedenamenin devamı müddetince, Estonya Hükûmeti menşei Türkiye olup Estonyaya ithal edilen sultanîyeler dahil ve malaga nevi denilen büyük üzüm ve mümasilleri müstesna olmak üzere şekerleme yapılmamış her nevi kuru üzümlere kilo başına 0,10 altın frank (Estonya tarifesinin 7 numarasından) ve şekerleme yapılmamış kuru incirlere kilo başına 0,10 altın frank (Estonya tarifesinin 7 numarasında) gümrük resmi tatbik eylemeği taahhüt eder ve Türk Hükûmeti de, aynı kayıt ile bu muahedenamenin devamı müddetince, 8 haziran 1929 tarihli gümrük tarifesinin 106 b, 107 b numaralarına giren Estonya menşeli mensucata Türkiyeye hini ithalde mezkûr numaralardan yüzde yirmi beş tenzilât bahşeyemeği taahhüt eyler.

Maamafih şurası mukarrerdir ki iki Yüksek Âkit taraftan her biri üç ay evvel haber vermek şartile mezkûr numaralar hakkında serbestii hareketini iktisap etmek hakkına malik olacaktır. Bu salâhiyet istimâl edildiği takdirde resmî feshedilmiş olan müstahsalât veya müstahsallara en ziyade müsaadeye mazhar millet şartından mütevellit rejim tatbik olunacaktır.

Şurası da mukarrerdir ki böyle bir fesih bu muahedenamenin sair bütün hükümlerinin meriyetini ihlâl etmiyecektir.

Keza Şurası da mukarrerdir ki - namı ve nevi ne olursa olsun - hini ihraçta istifa edilen resimler ve bilumum harçlar hususunda Yüksek Âkit taraflar birbirlerine en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesi temin ederler.

On beşinci maddeye müteferriyan: İhraç edilen müstahsalların sıhhatını ve keyfiyetini mürakabe maksadile ve bu mürakabenin tatbikını teshil için Yüksek Âkit taraflardan biri veya diğeri canibinden ittihaz edilmiş tedbirler on beşinci maddede derpiş edilen ahkâma muhalif gibi telâkki edilmeyecektir.

Bu protokol işbu muahedenamenin mütemmim cüz'ünü teşkil edecek ve bunun meriyete girmesinden itibaren vacibüttenfiz olacaktır.

16 - IX - 1929

Zekâî

M. Numan

E. Weberman